

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

1.1. Lovforslagets baggrund og indhold

Hovedformålet med lovforslaget er at overføre kompetencen til at meddele 2. og 3. instansbevillinger i straffesager og civile sager fra Justitsministeriet til et uafhængigt procesbevillingsnævn.

Baggrunden herfor er følgende:

Den 19. maj 1989 vedtog Folketinget en beslutning om ændring af retsplejelovens regler om tredjeinstansbevilling.

Folketingsbeslutningen pålagde regeringen at fremsætte lovforslag om ændring af retsplejeloven, således at kompetencen til at træffe afgørelse om 3. instansbevillinger ved anke- og kæremål ikke længere henligger under Justitsministeriet eller anden instans inden for den udøvende magts område.

På denne baggrund anmodede Justitsministeriet ved skrivelse af 23. august 1989 Retsplejerådet om at foretage en gennemgang og vurdering af forskellige muligheder for en sådan kompetenceoverførsel og udarbejde et eller flere forslag til ændring af retsplejelovens kompetenceregler på det nævnte område.

Retsplejerådet gav herefter i betænkning 1222/1991 udtryk for, at kompetencen til at meddele procesbevillinger i givet fald burde overføres til de almindelige domstole.

På baggrund af Retsplejerådets betænkning fremsatte justitsministeren (Engell) den 31. januar 1992 et lovforslag om ændring af retsplejeloven m.v. Lovforslaget bortfaldt ved udløbet af folketingssamlingen 1991-92, men blev genfremsat i stort set uændret skikkelse den 7. oktober 1992.

De nævnte lovforslag indebar – i overensstemmelse med forslagene i Retsplejerådets betænkning – at kompetencen til at meddele procesbevillinger blev flyttet fra Justitsministeriet til domstolene. Under 1. behandlingen blev det imidlertid af en række partier anført, at man hellere så kompetencen overført til et særligt nævn.

På denne baggrund blev lovforslaget efter regeringsskiftet i januar 1993 trukket tilbage, og justitsministeren (Pia Gjellerup) anmodede den 11. marts

1993 Retsplejerådet om at beskrive og vurdere samt udarbejde udkast til nye regler om en ordning, hvorefter kompetencen til at meddele procesbevillinger overføres til et uafhængigt nævn.

Retsplejerådet har herefter afgivet betænkning nr. 1260/1993 om et procesbevillingsnævn.

Det fremgår af betænkningen, at hvis Justitsministeriet ikke længere skal have kompetencen til at meddele procesbevillinger, er det fortsat Retsplejerådets opfattelse, at kompetencen bør henlægges til de almindelige domstole.

Såfremt kompetencen til at meddele procesbevillinger imidlertid ikke ønskes henlagt til domstolene, men til et nævn, foreslår Retsplejerådet, at nævnet skal bestå af 5 medlemmer, nemlig en højesteretsdommer, en landsdommer, en byretsdommer, en advokat og en universitetslærer i jura. Dette vil svare til sammensætningen af Den Særlige Klageret.

Lovforslaget, der bygger på retsplejerådets forslag i betænkning nr. 1260/1993, har som nævnt til formål at overføre kompetencen til at meddele 3. instansbevillinger og andre procesbevillinger efter retsplejeloven fra Justitsministeriet til et særligt procesbevillingsnævn. Efter forslaget skal nævnet være uafhængigt såvel af den offentlige forvaltning som af domstolene.

Tilladelser til at appellere civile sager efter appelfristens udløb (oprejsningsbevillinger) foreslås givet af domstolene, der allerede giver de tilsvarende tilladelser i straffesager.

Desuden foreslås det, at kriteriet for meddelelse af 3. instansbevillinger i civile sager ændres. Det skal således efter forslaget være en betingelse for 3. instansbevilling i civile sager, at sagen vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Det er et element i den foreslåede ordning, at regeringen, typisk justitsministeren, kan rette henvendelse til procesbevillingsnævnet og pege på behovet for, at der i en bestemt type sager meddeles 3. instansbevilling. Baggrunden herfor kan f.eks. være en drøftelse i Folketinget, hvor der har været fremsat ønske om, at Højesteret får lejlighed til at tage stilling til, hvorvidt retstilstanden på et bestemt område bør